

Fiskmåsar *Larus canus* dödar årsunge av gluttsnäppa *Tringa nebularia*

ADJAN DE JONG

På uppdrag av länsstyrelsen i Västerbotten genomförde författaren, Åke Gustafsson och Håkan Lindblom en myrfågelinventering med fyra besök av Torsmyran 2003 (Kolmodin et al. 1987, Svensson 2000, de Jong 2003).

Torsmyran ligger norr om Europaväg 4 nordöst om Nordmaling, Västerbottens län. Den utgör ett myrkomplex på 570 hektar varav cirka 130 hektar består av mosse, en ovanlig våtmarkstyp i Västerbotten (Forslund et al. 1993). Torsmyran ingår i myrskyddsplanen för Sverige och klassas som riksintresse för naturvården. För närvarande pågår bildandet av ett drygt 800 hektar stort reservat av Torsmyran och kringliggande marker.

På myren häckade inga fiskmåsar men ett varierande antal fiskmåsar var närvarande vid samtliga besök, speciellt på myrens nordöstliga delar där den aktuella händelsen utspelade sig. Det är också där tätheterna av häckande vadare och änder är störst och där det tidigare fanns en skrattmåskoloni (de Jong 1987).

Den 24 juni 2003 (cirka kl. 7) observerade jag hur en adult fiskmåsar kom flygande från söder, svepte ner och plockade upp en vadarunge från kanten av en göl cirka femtio meter ifrån mig. Måsen flög ut över gölen med ungen i näbben och släppte den ungefär mitt i gölen. Den landade genast bredvid sitt offer som den sedan tryckte ner under vattenytan. Efter cirka två minuter började fiskmåsen hacka på ungen som från början fortfarande sprattlade. Cirka fem minuter efter nedslaget i vattnet tog måsen upp ungen och flög till gölens motsatta kant. Där ställde den sig att hacka intensivt på sitt byte i närmare tio minuter. Den gjorde dock inga försök att äta av bytet. När en annan fiskmåsar flög förbi på låg höjd flög måsen upp och följde efter nykomlingen. Efter en kort stund vände den om igen och flög tätt över bytet men landade aldrig. Istället flög den vidare söderut och satte sig i en martall cirka 100 meter bort. Efter ytterligare fem minuter gick jag bort till bytet och tog hand om det. Offret för fiskmåsens attack var en årsunge av gluttsnäppa. Den hade ett sår i sidan vid högra vingroten men var i övrigt oskadd. Fågeln har skickats till Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm. Gluttsnäppan togs vid Rikets nät koordinater

1689124E, 7061870N och lämnades slutligen vid 1689127E, 7061909N (en förflyttning på cirka 40 meter).

Biometriska mått på den döda ungen togs kl. 15.30 samma dag. Längderna på näbben, huvudet och tarsen togs med ett digitalt skjutmått (0,01 mm noggrannhet), vinglängden med en linjal för vinglängdsmätning och vikten med en digital våg (0,1 gram noggrannhet). Alla mått redovisas avrundade till närmaste millimeter respektive gram. Måtten visar att det var en rätt stor unge: näbblängd 24 mm, huvud och näbb 56 mm, vinglängd 48 mm, tarslängd 45 mm och vikt 57 gram.

Händelsen väcker främst två frågor: Varför dödade fiskmåsen gluttsnäppan? Är fiskmåsar ett hot mot häckande vadare och änder på Torsmyran?

Cramp & Simmons (1983) skriver under rubriken "Food" att fiskmåsen "Occasionally kills ducklings (*Anatidae*) and young of ground-nesting birds...". Även del Hoyo et al. (1996) anger under rubriken "Food and feeding" att fiskmåsen "... occasionally kills birds and small mammals.". I händelsen på Torsmyran fanns dock inga tecken på att fiskmåsen tänkte äta upp gluttsnäppan.

Det kan naturligtvis inte uteslutas att fiskmåsen blev störd av mig eller den andra fiskmåsen och skulle ha ätit av gluttsnäppan om den hade fått vara ifred. Likaså kan det hända att fiskmåsen skulle ha återvänt till sitt byte senare eller att beteendet var en överslagshandling som utlöstes av min närvaro. Det kan också hända att fiskmåsen helt sonika missbedömde bytets storlek och tvingades inse att den var för stor att äta upp genom att svälja det helt.

En måhända långsökt förklaring skulle kunna vara att fiskmåsar betraktar större vadarungar som presumtiva konkurrenter som bör elimineras, s.k. interspecific killing (Palomares & Caro 1999). Även vid interspecific killing äts dock vanligtvis den dödade konkurrenten upp och beteendet benämns då intra-guild predation (Holt & Polis 1997). Rapporter om interspecific killing i fågelvärlden är mycket fåtali-ga. Robertson (1993) beskriver ett fall där en vuxen amerikansk storlom *Gavia pacifica* som nyligen förlorat sina ägg dödar en simmande ejderunge. Robertson framkastar hypotesen att interspecific killing hos lommar är ett beteende riktad mot mindre simfåglar i allmänhet och att det har uppstått ur ett beteende som skall hålla artfränder utanför häckningsreviret. Visserligen är fiskmåsar aggressivare än till exempel skrattmåsar men de häckar ändå gärna i kolonier. Driften att hålla häckningsreviret rent från andra fåglar i samma storleksklass bör därför vara till viss del tyglad. Beteendet hos denna

icke-häckande fiskmåsar kan därför inte anses ge tydligt stöd åt Robertsons hypotes överförd på fiskmåsar.

Om fiskmåsar regelbundet dödar ungar av vadare och änder kan detta tänkas ha en negativ effekt på stammarna av dessa arter. Om tio fiskmåsar vardera dödar en vadarunge var tredje dag tar de på tre veckor ihjäl 70 vadarungar vilket motsvarar antalet ägg hos cirka 17 par. Inom den aktuella delen av Torsmyran uppskattades antalet par vadare till mellan elva och tretton. Där fanns också 7–8 par änder. Räv, korp och kråka har också setts söka föda inom denna del av myren. Tyvärr saknar vi jämförbara äldre data om fågellivet på Torsmyran. De tillgängliga uppgifterna tyder inte på att vadarna skulle ha minskat på bred front (de Jong 1987, de Jong 2003). Det finns dock all anledning att hålla ett vakande öga på häckfågelbestånden på Torsmyran och även andra myrar i landet.

Tack till Tuulikki Rooke för värdefulla synpunkter på en tidigare version av denna text.

Referenser

- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. (red.) 1983. *Handbook of the birds of Europa, the Middle East and North Africa. The birds of the Western Palearctic*. Vol. 3. Oxford University Press. Oxford, London, New York.
- de Jong, A. 1987. Inventering av Torsmyran, Nordmaling, juni 1987. *Fåglar i Västerbotten* 12 (4): 118–119.
- de Jong, A. 2003. *Myrfågelinventering av Torsmyran, Nordmaling, år 2003*. Rapport till länsstyrelsen i Västerbotten. Stencil.
- Holt, R.D. & Polis, G.A. 1997. A theoretical framework for intraguild predation. *The American Naturalist* 149(4): 747–764.
- del Hoyo, J., Elliott, A. & Sargatal, J. (eds.) 1996. *Handbook of the birds of the world*. Vol. 3. Lynx Edicions, Barcelona.
- Forslund, M., Forslund, S.R. & Löfroth, M. 1993. Våtmarker i Västerbottens län, *Länsstyrelsen Västerbottens län: meddelande 1/93*. Umeå.
- Kolmodin, U., Arvidsson, B., Botsröm, U., de Jong, A. & Nilsson, S.G. 1987. Inventeringseffektivitet vid fågelundersökningar på myrar – en översikt av svenska fältstudier. *Vår Fågelvärld* 46(8): 430–438.
- Palomares, E. & Caro, T.M. 1999. Interspecific killing among mammalian carnivores. *The American Naturalist* 153(5): 492–508.
- Robertson, G. J. 1993. Interspecific killing in the Pacific Loon. *Wilson Bulletin* 105: 534–535.
- Svensson, S. 2000. *Fåglar: Förenklad revirkartering för myrmark*. Manus till undersökningstyp. Naturvårdsverkets handbok för miljöövervakning.

Summary

Common Gull Larus canus kills Greenshank chick Tringa nebularia

On Torsmyran, a large open peatland northeast of Nordmaling, Sweden (63°40' N, 19°40' E), a Greenshank chick was killed, but not eaten, by an adult Common Gull on 24 June 2003. The gull picked up its victim from the shore of a small pond, dropped it into the pond and held it submerged. A few minutes later the gull stabbed the greenshank with its beak, first in the water and later on the opposite shore. The gull did not attempt to eat any parts of the greenshank. After approx. 15 minutes the gull flew away (possibly disturbed by another Common Gull flying by) and landed on top of a small tree some 100 metres away. Five minutes later I collected the chick. It was a rather big one: bill length 24 mm, bill and head 56 mm, wing length 48 mm, tarsus length 45 mm, and weight 57 grams.

If the gull's behaviour was not influenced by the observer or should be regarded as "abnormal", it could be an example of interspecific killing. Being a colonial breeder, the behaviour of this common gull does not clearly support the hypothesis put forward by Robertson (1993): interspecific killing by breeding Pacific Loons being a spill-over from intraspecific aggression.

Common Gulls do not breed on this peatland but parties of up till thirty birds were observed during the breeding season. If these gulls regularly kill yearlings of waders and ducks, they may have a negative impact on the breeding success of these birds. However, the limited set of data on breeding birds on Torsmyran does not suggest a general dramatic decrease among breeding waders and ducks, at present.

Adjan de Jong, Hössjö 115, 905 86 Umeå. Email: adjan@telia.com